

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2004-10-18

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Magnusson, justitierådet Nina Pripp och regeringsrådet Bengt-Åke Nilsson.

Slopad arvsskatt och gåvoskatt

Enligt en lagrådsremiss den 7 oktober 2004 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i ärvdabalken,
2. lag om upphävande av lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,
3. lag om upphävande av förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss,
4. lag om upphävande av lagen (1978:922) om befrielse från arvsskatt och gåvoskatt i vissa fall,
5. lag om ändring i lagen (2004:631) om ändring i sekretesslagen (1980:100),
6. lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
7. lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483),
8. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
9. lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Cecilia Silfverhjelms.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet

I lagrådsremissen föreslås att beskattningen av arv och gåvor skall slopas vid utgången av år 2004. Vid den tidpunkten skall alltså lagen om arvsskatt och gåvoskatt (AGL) upphöra att gälla. Det föreslås också följdändringar i ett antal författningar.

Det framgår av lagrådsremissen att de framlagda förslagen har föregåtts av ett mycket begränsat beredningsarbete. Regeringen aviserade i budgetpropositionen för år 2005, som beslöts den 13 september 2004, att arvs- och gåvoskatten skulle slopas fr.o.m. den 1 januari 2005. Därefter utarbetades en promemoria med lagförslag inom Finansdepartementet, och synpunkter på lagförslagen inhämtades från Skatteverket och Kammarrätten i Stockholm. Vad som framfördes från de angivna myndigheternas sida framgår inte av lagrådsremissen. Det sägs endast att regeringen har justerat vissa lagförslag i enlighet med de inkomna synpunkterna.

I 7 kap. 2 § regeringsformen föreskrivs att, vid beredningen av regeringsärenden, behövliga upplysningar och yttranden skall inhämtas från berörda myndigheter samt att sammanslutningar och enskilda skall lämnas tillfälle att yttra sig i den omfattning som behövs. Det beredningsarbete som har föregått lagrådsremissen står knappast i överensstämmelse med denna föreskrift.

Som tidigare nämnts innehåller lagrådsremissen, förutom ett förslag om upphävande av AGL, också förslag till följdändringar i ett antal författningar. Följdändringarna är emellertid delvis av provisorisk karaktär. I vissa lagrum görs sålunda hänvisningar till bestämmelser i "den upphävda" AGL. Regeringen uttalar i lagrådsremissen att man är medveten om att denna ordning inte är tillfredsställande och att ett arbete med att utforma nya bestämmelser skall påbörjas inom

Regeringskansliet. Enligt Lagrådets mening hade det självfallet varit önskvärt att detta arbete hade slutförts innan lagrådsremissen lades fram.

Av stort intresse är vilken inverkan sloandet av arvs- och gåvobeskattningen bör ha på bestämmelserna i 20 kap. ärvdabalken om bouppteckning och dödsboanmälan. Bestämmelserna anger bl.a. när en bouppteckning skall förrättas, vem som skall förrätta bouppteckningen och vad den skall innehålla. I det sistnämnda avseendet sägs bl.a. att den dödes tillgångar och skulder skall antecknas sådana de var vid dödsfallet och att tillgångarnas värde och skuldernas belopp skall anges. Hur värderingen av tillgångar skall göras framgår inte närmare av 20 kap. ärvdabalken. I praktiken torde emellertid tillgångarna ofta ha värderats med tillämpning av reglerna i AGL.

I lagrådsremissen lämnas 20 kap. ärvdabalken i stort sett oförändrat. Den enda ändring som föreslås gäller 11 §, där en hänvisning till vissa förfarande- och överklaganderegler i AGL ändras till att avse "den upphävda" AGL.

Det påpekas i lagrådsremissen att, som en konsekvens av att AGL upphävs, det inte längre blir beskattningsvärdet av tillgångar och skulder som skall anges i en bouppteckning. I stället skall uteslutande ärvdabalkens regler tillämpas, vilket, framhålls det, normalt torde innebära att man har att anteckna "marknadsvärdet eller det verkliga värdet".

Enligt Lagrådets mening är det inte givet att, i avsaknad av närmare bestämmelser i 20 kap. ärvdabalken, en marknadsvärdering skall göras av en avlidens tillgångar i samband med att en bouppteckning upprättas. Frågan bör utredas närmare. I avvaktan på en mera per-

manent reglering kan det vara lämpligt att Skatteverket, inför upphävandet av AGL, lämnar vägledning i fråga om värdering av tillgångar.

Frågan kan emellertid ställas i vilken utsträckning det över huvud taget finns behov av att upprätta och registrera bouppteckningar efter det att arvsskatten har slopats. Det kan i varje fall ifrågasättas om någon värdering av tillgångarna alltjämt skall behöva ske.

Det angivna problemet har uppmärksammats i lagrådsremissen men behandlas mycket kortfattat. I samband med föredragningen av lagrådsremissen har Lagrådet inhämtat vissa kompletterande upplysningar från Justitiedepartementet. Upplysningarna ger vid handen att det har satts i gång ett arbete inom departementet som enligt planerna skall resultera i en departementspromemoria under våren 2005. Bl.a. skall det fortsatta behovet av bouppteckningar prövas. Om det anses att ett system med bouppteckningar - eller dödsboanmälningar - skall behållas, skall det undersökas om tillgångarna behöver åsättas några värden. Det skall också övervägas om det fortfarande skall vara en uppgift för Skatteverket att hantera bouppteckningar eller om uppgiften bör anförtros åt någon annan myndighet.

Lagrådet konstaterar att, även om en departementspromemoria läggs fram under våren 2005, det kommer att dröja innan nya bestämmelser kan träda i kraft. Det innebär att de nuvarande bestämmelserna i 20 kap. ärvdabalken med krav på bl.a. värdering av en avlidens tillgångar kommer att få tillämpas under en ej oväsentlig tid efter det att arvsskatten har slopats.

Utöver de nu gjorda invändningarna av allmän natur har Lagrådet ingen erinran mot de framlagda lagförslagen. Övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om upphävande av AGL förtjänar dock följande kommentar.

Om en person som blivit skattskyldig till arvs- och gåvoskatt avlider inom tio år från det att skattskyldigheten inträtt, efterges hela eller en del av skatten enligt bestämmelser i 56 § AGL. För den som avlider inom ett år efterges hela skattebeloppet. För den som avlider senare avtrappas eftergiften årsvis så att en tiondel av skattebeloppet efterges för den som avlider under det tionde året efter det att skattskyldigheten inträtt.

Syftet med bestämmelsen är främst att undvika det höga sammanlagda skatteuttag som annars skulle bli följden av täta dödsfall i ett led av flera arvlåtare – arvtagare.

Enligt det remitterade förslaget upphör rätten till eftergift i och med ikraftträdandet. Detta kommer, enligt en särskild övergångsbestämmelse, att gälla även i sådana fall då skattskyldighet inträtt före ikraftträdandet och den skattskyldige avlider efter ikraftträdandet men inom sådan tid att han skulle ha varit berättigad till eftergift enligt äldre bestämmelser. Detta får i och för sig anses vara en rimlig konsekvens av att motiven för eftergift i vart fall delvis bortfallit i och med att skatt inte längre tas ut i efterföljande led. Lagrådet vill dock peka på att övergångsbestämmelsen kan få till följd att skatteuttaget, trots att ingen skatt tas ut i mottagande led, blir högre än vad som blivit fallet vid beskattning enligt AGL. En sådan situation kan inträffa t.ex. om den första arvtagaren avlider under något av de närmaste åren efter ikraftträdandet och han i sin tur har flera närstående arvingar.